

1

De Grieken en wij

Wat ga je leren?

- Het Griekse alfabet (de kleine letters)
- Griekse woorden in het Nederlands

- Griekse elementen in onze cultuur
- Hoe we aan onze kennis van de Griekse cultuur komen

Griekse elementen in onze cultuur

*Let op: naar de illustraties in het Lesboek wordt verwezen met de aanduiding **ill.** en naar die van het Oefenboek met de aanduiding **ill. O***

1. Leg uit waarom Perikles met zijn voorspelling gelijk heeft gekregen.
2. Namen van Griekse goden, helden of steden worden nog steeds gebruikt voor moderne producten om een bepaalde suggestie te wekken. Welke suggestie?
3. Op welke manier word je in een stad ook nog aan de Grieken herinnerd?
4. Wat is een tempel?
5. Kijk naar ill. 1 en ill. 6. Wat heeft het gebouw op ill. 6 van een Griekse tempel (ill. 3) overgenomen?
6. Wat betekent theater letterlijk?
7. Hebben wij nog Griekse toneelstukken over?
8. Waarom boeien de Griekse toneelstukken ons nog steeds?
9. Wat betekent atletiek bij de Grieken? Geef twee betekenissen.
10. Waarover gaan de Griekse mythen vooral?
11. a. Wat betekent democratie letterlijk?
b. Uit welke taal is dit woord afkomstig?
c. Wat is een belangrijk verschil tussen de Griekse democratie en die van ons?
12. Kijk naar ill. 4. Noem drie belangrijke verschillen tussen een Grieks theater en een modern theater.
13. Kijk naar ill. O1. Dit is een foto van een deel van de voorgevel uit een straat in Amsterdam. Een mannelijke figuur als zuil heet 'Atlant', een woord dat is afgeleid van de Griekse god Atlas. Zoek op wie Atlas is en welk verband er is tussen hem en deze zuilen.

14. a. Kijk naar ill. O₂, een afbeelding van de Korenbeurs in Groningen. Noem van de voorgevel drie belangrijke onderdelen waarin dit gebouw op een Griekse tempel lijkt.
- b. Op het dak van het gebouw staat een beeld van de god Hermes, de Griekse god van de handel. Waarom, denk je, staat hij op dit gebouw?
15. Kijk naar ill. O₃. Dit is een Griekse sfinx als lantaarn bij de ingang van een park in Amsterdam. Beschrijf hoe de sfinx eruitziet en zoek op wat een sfinx is.

Extra opdrachten

1. Bedenk zelf zoveel mogelijk namen van artikelen die naar de Griekse oudheid verwijzen, zoals de Hermesfiets dat doet.
2. Verzamel advertenties waarin op een of andere manier (zuil, een woord of naam) gebruik van de Griekse oudheid is gemaakt.
3. Zoek in de omgeving van je school of je huis of in de dichtstbijzijnde stad een gebouw (of huis) dat kenmerken van een Griekse tempel vertoont. Teken op een apart blad de voorgevel na en maak in je tekening duidelijk (bijvoorbeeld door middel van kleuren) om welke onderdelen het gaat. Vergelijk je tekening met die van andere leerlingen en bespreek die met je docent(e). Voeg je tekening toe aan je Oefenboek.

O₁

O₂

O₃

Grieks op straat

04

05

06

07

08

09

O10

O11

9. Hypotheek is afgeleid van *hypothèkè* = onderpand. Leg uit wat het betekent als iemand voor een huis een hypotheek afsluit.
10. Bacchus is de Griekse god van de wijn. Wat wil deze afbeelding over dit fonteinje in Groningen zeggen?

Extra opdracht

1. Verzamel in groepjes van vier uit de omgeving van je school of van je woonhuis zoveel mogelijk woorden en namen waarvan je denkt dat ze op een of andere manier op de Griekse taal teruggaan. Maak twee lijsten, één met namen en één met woorden en termen. Ga met behulp van een encyclopedie of woordenboek na of de namen die je hebt opgeschreven, iets te maken hebben met de Griekse oudheid. Zo ja, geef van de persoon een korte beschrijving (bij een persoon uit de mythologie geef je kort aan wat er met hem/haar is gebeurd; bij een historische figuur geef je de periode aan waarin hij/zij geleefd heeft en een korte levensbeschrijving). De lijst van de woorden en termen laat je eerst controleren door de docent(e). Deze geeft aan welk woord afkomstig is uit het Grieks. Ga vervolgens na wat het woord oorspronkelijk heeft betekend. Maak vervolgens foto's van deze namen en woorden. Richt in het klaslokaal een tentoonstelling in van al deze foto's van Grieks op straat.

Onze kennis over de Grieken

1. Wat zijn archeologen?
2. Wat is een belangrijk verschil tussen de archeologen van vroeger en van tegenwoordig?
3. Waarom is de onderwater-archeologie zo belangrijk?
4. Door welke drie oorzaken zijn de boeken van de Grieken verloren gegaan?

5. Waarop schreven de Grieken? Noem 4 dingen.

.....
.....

6. Hoe is het gekomen dat we nog steeds boeken van de Grieken over hebben?

.....
.....

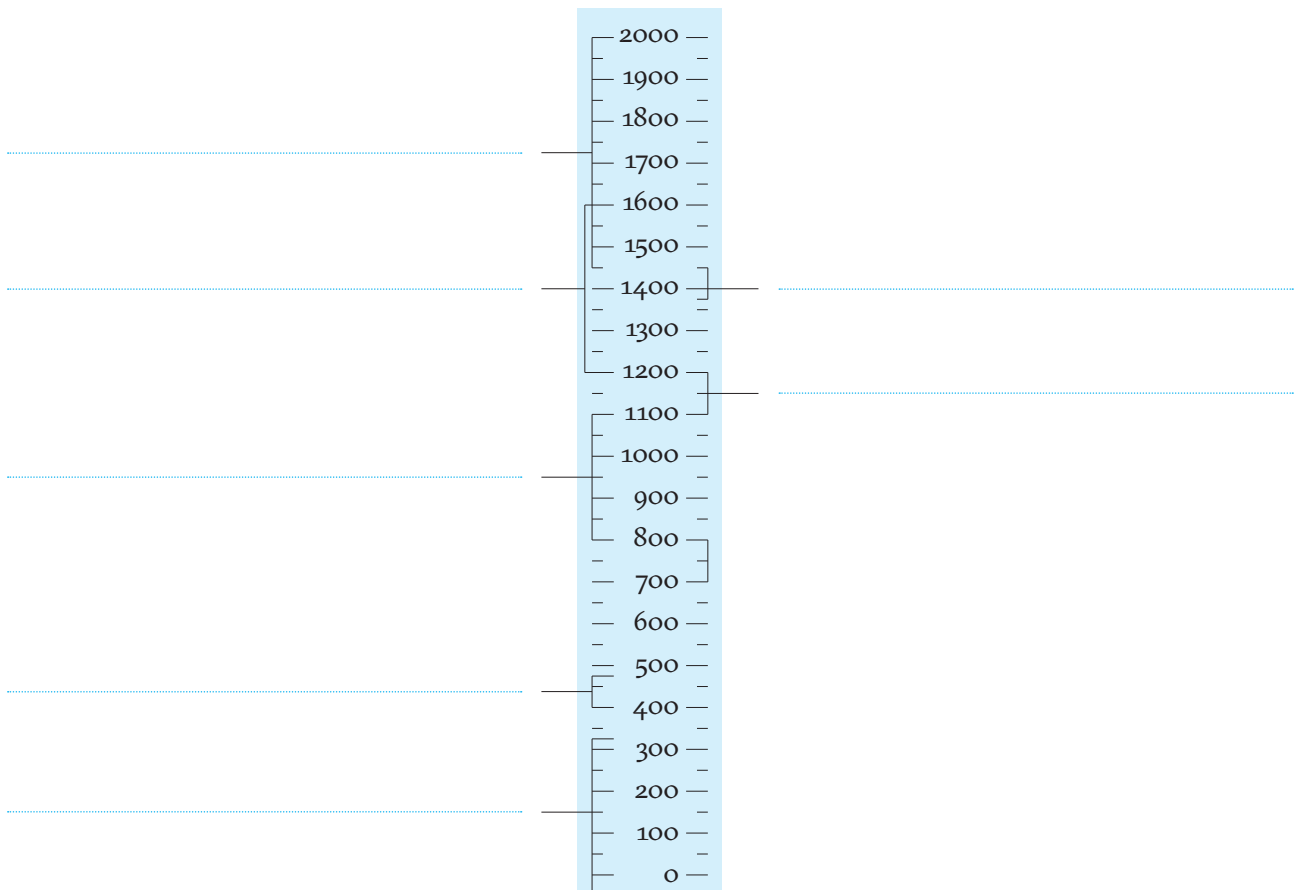
Extra opdracht: tijdbalk

Hieronder tref je een tijdbalk aan van het jaar 2000 v.Chr. tot het jaar o. Hieronder staan enkele belangrijke perioden of gebeurtenissen uit de Griekse geschiedenis vermeld. De volgorde van deze perioden en gebeurtenissen is door elkaar geraakt.

1. Zoek op wanneer de verschillende perioden en gebeurtenissen hebben plaatsgevonden en plaats ze bij de juiste jaartallen van de tijdbalk: de perioden aan de linkerkant van de balk, de gebeurtenissen aan de rechterkant van de balk.
2. Groepsopdracht. Vorm een groepje van drie of vier klasgenoten. Kies met je groepje een van de volgende beroemde figuren uit de Griekse geschiedenis uit en verzamel informatie over hem. Bereid een korte spreekbeurt voor van circa 10 minuten over je onderwerp. Bepaal van tevoren wie van je groepje de spreekbeurt houdt. Het gaat om de volgende personen: Alexander de Grote, koning Minos, Perikles, Agamemnon, Sokrates, Leonidas, Xerxes.

Perioden en gebeurtenissen:

Hellenisme; De Perzische Oorlogen; Mykeense cultuur; Trojaanse Oorlog; Alexander de Grote; Inval van de Doriërs; De Peloponnesische Oorlog; De zgn. Donkere Eeuwen; Grieken komen Griekenland binnen; Minoïsche cultuur; Begin van de democratie; Bloeitijd van Athene.

Het Griekse alfabet

1. Welke namen van Griekse letters vind je terug in ons Nederlandse woord 'alfabet'?
.....
.....
2. Griekse letters zijn/worden ook gebruikt om woorden of (merk)namen te maken. Bedenk er zoveel mogelijk.
.....
.....
.....
3. Bestudeer de kleine letters van het Griekse alfabet.
 - a. Ga na welke letters (bijna) op dezelfde manier geschreven worden als letters uit ons alfabet. Schrijf ze op.
.....
.....
 - b. Ga na welke letters van het Griekse alfabet wél in ons alfabet voorkomen, maar anders geschreven worden.
.....
.....
 - c. Ga na welke letters van het Griekse alfabet niet in ons alfabet voorkomen.
.....
.....
4. Hieronder staan Griekse woorden die ook in onze taal nog bestaan. In de 1e kolom schrijf je de Griekse woorden over (de accenten die op de woorden staan hoeft je niet over te schrijven); in de 2e kolom zet je de Griekse woorden over in Nederlandse letters; in de 3e kolom noteer je het Nederlandse woord dat van het Griekse woord is afgeleid.

Let op: De Griekse woorden zijn (meestal) via het Latijn in onze taal terechtgekomen. Hierdoor spellen we de woorden anders dan de Grieken:

υ wordt in het Nederlands y,
bijv. φυσικός → fysicus
κ wordt c,
bijv. φυσικός → fysicus, κέντρον → centrum
χ wordt ch of k,
bijv. ἀρχιτέκτων → architect;
χαρακτήρ → karakter
-ος wordt -us, bijv. φυσικός → fysicus
-ον wordt -um, bijv. γυμνάσιον → gymnasium

De laatste lettergreep op -ος, -ον, -ης is vaak in het Nederlandse woord verdwenen.

	Griekse woord	omzetting in Nederlands	Nederlandse woord
1.	βάσις	βασις	basis
2.	κόμμα
3.	κέντρον
4.	κρόκος
5.	βάρβαρος
6.	δράμα
7.	δόσις
8.	δίσκος
9.	κρατήρ
10.	θέμα

5. Zie oefening 4.	Griekse woord	omzetting in Nederlands	Nederlandse woord
1.	σχολή
2.	μέταλλον
3.	σφίγξ
4.	σάνδαλον
5.	πρῖσμα
6.	πρόβλημα
7.	πρόγραμμα
8.	κάμηλος
9.	σύμβολον
10.	βακτήριον

6. Zie oefening 4.	Griekse woord	omzetting in Nederlands	Nederlandse woord
1.	γυμνάσιον
2.	περίοδος
3.	κρύσταλλος
4.	ψυχικός
5.	στάδιον
6.	πολιτικός
7.	κατάλογος
8.	μέθοδος
9.	κωμικός
10.	κύλινδρος

7. We kennen in het Nederlands woorden die zijn samengesteld uit twee oorspronkelijk Griekse woorden. Hieronder volgt een lijstje van telkens twee Griekse woorden. Schrijf ze over en zet het Nederlandse woord dat ervan is afgeleid, ernaast.

	Grieks	Nederlandse woord
1.	βιβλίον θήκη	βιβλίον θηκη bibliotheek
2.	δίσκος θήκη
3.	βίος λόγος
4.	βίος σκοπή
5.	δήμος κράτος
6.	τήλε γράμμα
7.	τήλε σκοπή
8.	τήλε φωνή

8. Bedenk zelf wat de woorden βίος, σκοπή en τῆλε betekenen. _____

9. Bedenk zelf nog een Nederlands woord dat eindigt op -loog. _____

10. Kijk naar ill. 22. Op deze Griekse vaasschildering is een school afgebeeld. _____

a. Wat voor lessen worden er gegeven? _____

b. Wat heeft de man in het midden in zijn handen? _____

11. Kijk naar ill.24. Waarop schrijft de godin Athena? _____

12. Kijk naar ill. 27. _____

a. Welke letters kun je ontcijferen op het inktpotje? _____

b. Welke letter is 'te veel'? Teken hem na (kijk ook op pag. 55 van je Oefenboek bij 'Grieks in het Nederlands'). _____

c. Wat kun je hieruit concluderen? _____